

Tisdagen den 25 oktober
Kl. 15.00

*Om kommunernas
ekonomi*

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Föredrogs och hänvisades
Proposition
1988/89:22 till utrikesutskottet

2 § Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1988/89:Jo2–Jo11 till jordbruksutskottet

3 § Svar på interpellation 1988/89:6 om kommunernas ekonomi

Anf. 1 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Hans Petersson har ställt följande frågor till mig:

1. Hur ser regeringen på förslagen om skattelättnader som "ersättning" för ett nytt lönetak på låg nivå?
2. Vilka åtgärder kommer regeringen att föreslå för att en bättre utveckling av den offentliga sektorns socialt och samhällsekoniskt viktiga delar skall kunna bli verklighet?

Först vill jag upplysa Hans Petersson om att något lönetak inte har tillämpats eller kommer att tillämpas. Vad vi använt oss av inom det statliga avtalsområdet är, efter beslut av riksdagen, en utgiftsram för de statliga lönekostnadsökningarna. Kostnadsökningar som går utöver ramen skall mötas med effektivitets- och produktivitetshöjande åtgärder eller andra slag av besparingar. Svaret på Hans Peterssons första fråga är således att förslaget om sänkt inkomstskatt ingalunda avser att ersätta något lönetak. Vi har flera skäl för att sänka inkomstskatten. Ett viktigt skäl är att en sådan åtgärd innebär att den absoluta merparten av löntagarna kan få förbättrad köpkraft nästa år utan stora inflationsdrivande löneökningar.

Som svar på den andra frågan vill jag peka på de förändringar i skatteutjämningsystemet som gäller fr.o.m. år 1989. De innebär att det sker en omfördelning mellan "rika" och "fattiga" kommuner och landsting, vilket ökar möjligheterna för *alla* kommuner att tillhandahålla en god social service

till en rimlig kostnad för kommuninvånarna. Regeringen arbetar dessutom med en rad andra frågor för att underlätta och förbättra kommunsektorns verksamhet, t.ex. frikommunförsöket, reformen innebärande ett mer samlat ansvar för äldreomsorgen och grundskolereformen.

Anf. 2 HANS PETERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka finansministern för svaret. Han inledde med att säga att han vill upplysa mig om att det inte finns något lönetak. Hur man än konstruerar den cash limit som det var regeringens avsikt att genomföra under innevarande budgetår, även om det inte fungerade fullt ut, måste jag upplysa finansministern om att alla som är inblandade eller som kommenterar detta ser det som ett lönetak. Eventuella löneökningar måste ju rymmas inom utgiftsramen, vilket kan medföra att man måste göra en avvägning mellan en berättigad utveckling av verksamheten och högre löner. I de redovisningar som har gjorts i finansutskottet av hur denna s.k. cash limit eller utgiftsbegränsning har slagit ut har man uteslutande hållit sig till frågan om hur löneutvecklingen blev. Höll sig löneutvecklingen inom de ramar som regeringen tänkt sig?

Debatten om en skattesänkning som ersättning för eventuella lönehöjningar genom avtal har förts på den privata sektorn ute bland fackföreningsfolk i ledande ställning också med anknytning till socialdemokratiska partiet. Det förs en allmän debatt om att man, om det nu går att bädda för en lönerörelse som inte medför så stora löneökningar, kan komma med skattesänkningar i stället. Enligt mitt sätt att se medverkar man då till att bolagen inte är med och finansierar den offentliga sektorn i den utsträckning som annars skulle vara möjlig. Strategin med återhållna löner har under hela 1980-talet medfört att vinsterna i företagen har blivit mycket stora. Vi hörde i dag på morgonen att de 200 största börsbolagen räknar med 75 miljarder i vinst i år, och man bedömer att det är en fyrdubbling sedan 1982.

Jag kommer då in på den andra frågan: Borde inte en del av de här vinsterna ha använts för offentliga investeringar, offentlig konsumtion eller förbättringar av eftersatta områden inom den offentliga sektorn? På den frågan svarade finansministern att vi har ett nytt skatteutjämningsystem. Det systemet känner jag väl till, eftersom vi har varit mycket inblandade vid utformningen av det under de senaste två åren. Detta system har naturligtvis inneburit förbättringar på en del håll, bl.a. i min hemkommun. Men det finns också eftersläpningar och stora brister inom skola, vård, omsorg och kultur. Det skulle behövas ett lyft i form av nya resurser. Man skall inte bara tvingas hänvisa till att det nu har skett en bättre utjämning mellan kommunerna. Jag menar att det även behövs nya resurser. Det har förekommit diskussioner om att man kan behöva höja skatten inom kommunsektorn med i snitt 10 öre för nästa budgetår. I landstinget i mitt hemlän diskuteras en höjning med 50 öre för att man skall klara de ökade och eftersläpande behoven.

Man kan diskutera om det finns ett lönetak eller inte, men faktum är ju att den ekonomisk-politiska strategin lett till enorma vinster för bolagen. Jag tycker att dessa vinster på något sätt skall användas för att utveckla också den offentliga sektorn. Jag tror att det skulle vara mycket skönt för alla som har röstat mot de borgerliga partiernas politik om de fick höra att regeringen nu

tänker sätta någon ekonomisk verklighet bakom talet om att värna och utveckla viktigare områden inom den gemensamma sektorn. Jag vill därför delvis upprepa frågan i min interpellation. Kommer regeringen att föreslå några särskilda ekonomiska insatser för att förbättra eftersatta områden inom skola, omsorg, vård, kultur och utbildning, eller skall vi finna oss i det nuvarande begränsade ekonomiska läget och låta de stora behoven vara eftersatta?

Anf. 3 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag skulle väl egentligen inte blanda mig i finansministerns meningsutbyte med Hans Petersson, eftersom det nästan är att betrakta som en intern familjeangelägenhet. Men Hans Petersson har i sin andra fråga tagit upp ett problem som ligger även oss i folkpartiet mycket varmt om hjärtat, nämligen hur man skall bli av med de köer, brister och andra problem som i dag finns på det sociala serviceområdet. Jag tycker att finansministerns svar på denna fråga var ganska intetsägande. I dag tillhandahålls dessa tjänster – som finns på dagis, inom sjukvård, bl.a. i fråga om operationer och rehabilitering, inom omsorg och skola, m.m. – nästan enbart av kommuner och landsting. Om jag förstod finansministerns svar på ett riktigt sätt – det kanske kommer ett förtydligande – så kommer han knappast att föreslå några jättestora penningtillskott till kommuner och landsting, och jag förmodar att han inte heller gärna vill se stora kommunala skattehöjningar framöver. Det vill i varje fall inte vi i folkpartiet. Den intressanta frågan blir då: Hur skall man komma till rätta med de brister som finns i dag?

Jag vill som exempel nämna dagis. Om man skall uppfylla det mål som vi här i riksdagen har beslutat om behövs det ungefär 30 000 fler dagisplatser per år. Nuvarande utbyggnadstakt är ca 20 000 platser per år, vilket alltså inte räcker. Våldigt många barn står i kö, och väldigt många barn kommer att fortsätta att stå i kö. Inte ens alla som har fått en plats på dagis kan vara säkra på att få behålla den, eftersom ett dagis plötsligt kan stängas på grund av att personalen slutar. Läget är således ganska bekymmersamt.

När riksdagen hösten 1985 behandlade propositionen om förskola för alla uttalades det att det senare kunde bli aktuellt med en lag i vilken kommunerna ålades att ge en daghemsplats till alla som ville ha det. Men det blir nu alltmer uppenbart att bristen på dagisplatser och bristen på personal inte försvinner om man inte lägger om politiken. Jag menar därför att det nu finns skäl att överväga om denna lag skall bli verklighet, om man samtidigt tar bort lex Pyslingen så att kommunerna får möjlighet att utnyttja de enskilda alternativen för att leva upp till lagens intentioner.

Jag vill fråga finansministern om regeringen är beredd att avskaffa lex Pyslingen, så att barn som i dag saknar dagisplats kan få rätt till en sådan. Svaret skulle utgöra ett mycket bra svar på Hans Peterssons andra fråga om vilka åtgärder regeringen kan föreslå för att få en bättre utveckling av viktiga sociala tjänster.

Om finansministern känner sig mera hemmastadd bland ekonomiska facktermer än bland vanliga dagisplatser, kan frågan formuleras med utgångspunkt i något han själv sagt i den allmänpolitiska debatten i förra veckan – meningen upprepades också i en artikel i Svenska Dagbladet:

”Konkurrensen kan öka mellan olika lösningar och alternativ även *inom* den offentliga sektorn.” Finansministern hade själv betonat ordet *inom*. Då måste man tolka honom så att det bara är mellan olika *offentliga* producenter som konkurrensen skall ske, dvs. att enskilda alternativ fortfarande skall vara förbjudna. Men man kan också betona ordet ”även” i den mening som jag citerade, och då blir tolkningen en helt annan. Då blir det nämligen tillåtet med enskilda alternativ inom t.ex. dagis. Jag hoppas det är så meningen skall tolkas och att regeringen äntligen har givit upp sitt motstånd mot enskilda alternativ. Det skulle vara det absolut bästa sättet att möjliggöra en förbättring av tillgången på sociala tjänster. Jag skulle gärna se att finansministern förtydligade den mening som han själv använt vid två olika tillfällen.

Anf. 4 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Hans Petersson återvänder till en tes som han och hans partivänner inom vpk gärna kommer tillbaka till, nämligen att de höga vinsterna i näringslivet framför allt är ett resultat av att lönerna har stigit så litet. Jag måste säga att det tyvärr inte är så. Det hade varit något lättare att hantera situationen om det var en återhållsam löneutveckling som har skapat höga vinster. De höga vinsterna i dagens läge skapas framför allt av att företagen höjer priserna mycket kraftigt samtidigt som lönerna stiger mycket snabbt. Det gör att vinsterna och lönerna tillsammans medverkar till att åstadkomma det ingen egentligen vill ha, inflation.

Sedan är det faktiskt så att statens inkomster från näringslivet och från vinsterna i näringslivet har ökat mycket kraftigt under 1980-talet. En mycket stor del av de ökade vinsterna har kunnat överföras till offentliga inkomster bl.a. därför att vinstutvecklingen har varit så snabb och därför att vi gradvis skärpt möjligheterna för företagen att skattemässigt skriva bort sina vinster. Så Hans Peterssons idé att vi skall föra över vinster till den offentliga sektorn är i dag ett faktum i mycket stor utsträckning. Den vägen har också medverkat till att skapa bättre finansiell balans i den offentliga sektorn.

Hans Petersson ställde vidare frågan om regeringen är beredd till särskilda insatser för att man skall kunna tillgodose behoven inom vård, utbildning och omsorg. Jag antar att han med det menar ökade statsbidrag. Svaret är att regeringen för närvarande analyserar kommunsektorns ekonomiska läge. Vi skall ha överläggningar med representanter för kommuner och landsting. På grundval av vad vår analys och våra samtal med kommunrepresentanterna kommer att leda till skall vi återkomma till frågan om statens finansiella stöd till kommunerna i vanlig ordning, dvs. i budgetpropositionen för 1989, på det sätt som vi nu arbetat på under ett antal år.

När det sedan gäller både den historiska utvecklingen för den kommunala verksamheten och framtiden är det inte bara tillgången på pengar som avgör om det är möjligt att tillgodose behoven inom vård, utbildning och omsorg. Jag vill säga att det alltmera är tillgången på arbetskraft som är den styrande faktorn. Kommunerna och landstingen har ökat sin sysselsättning med över 80 000 personer sedan 1982. Det har varit möjligt därför att vi också kunnat öka utbudet av arbetskraft mycket markant. I år räknar vi med en rekordartad ökning av arbetskraftsutbudet på närmare 60 000 personer.

Men allt tyder på att utvecklingen åren framöver blir dramatiskt annorlunda, med en långt mindre snabb ökning av antalet människor som kommer att träda ut på arbetsplatserna. Ungdomskullarna minskar, och vi har nu faktiskt kommit upp i så höga tal beträffande förvärvsfrekvens att det egentligen inte finns så många fler utan förvärvsarbete som skulle kunna börja med sådant arbete.

Utvecklingen både på den offentliga sektorn och inom näringslivet kommer alltså under de närmaste åren att präglas av – och präglas redan av – bristen på arbetskraft. Därför måste man ställa sig frågan vilken mening det är att tillföra den offentliga sektorn kraftigt ökade finansiella resurser, om det inte finns människor att anställa för dessa pengar. Vi måste ändå. Hans Petersson, ha en industri som fungerar, och vi måste t.o.m. ha folk i handel och andra näringar för att samhället skall fungera. Vi kan inte stoppa in all ökning av arbetskraftsutbudet i den offentliga sektorn.

Det blir svåra avvägningar som måste göras åren framöver beträffande hur vi skall hantera alla de krav som kommer att ställas på ökade insatser på olika områden, där det kanske inte i första hand är pengarna som styr utan tillgången på människor som kan ta sig an de arbetsuppgifter som finns.

Därmed tycker jag att jag på sätt och vis också har svarat på Anne Wibbles fråga. Om det är bristen på arbetskraft som är vårt problem, då förstår jag inte att det skulle bli mer folk därför att barndaghem drivs i privat regi än om de drivs i offentlig regi. Det blir väl inte fler människor tillgängliga för arbete i vårt samhälle om man byter huvudman för barnomsorgen. Detta innebär att det, i varje fall beträffande det här problemet, inte är någon lösning att avskaffa lex Pysslingen.

Anf. 5 HANS PETERSSON (vpk):

Herr talman! Jag beklagar det begränsade tidsutrymme som vi har för att föra den här debatten – jag har nu bara tre minuter på mig.

Finansministern tar upp många frågor och säger att vi driver en tes om att det framför allt är vinsterna och de låga lönerna som har bidragit till löneutvecklingen. Naturligtvis är det inte bara fråga om detta, utan det finns även en rad andra faktorer i den internationella konjunkturen och mycket annat – det vet också finansministern. De flesta ekonomer är rätt förvånade över att det fortfarande går på högvarv inom industrin och världshandeln.

Men det finns ett samband mellan pris, lön och profit, som finansministern nu också berörde. Han sade att företagen ökar priserna så mycket. Det är ju ett av skälen till att löntagarna känner att de håller på att halka efter.

Det är roligt att finansministern berör prisfrågan. Under hela 80-talet har det ju varit en väldig fixering vid lönernas betydelse för inflationen, och man har nästan inte alls talat om priserna. Jag välkomnar finansministern in i denna debatt.

Beträffande frågan om den offentliga sektorns möjligheter att utveckla är det så att man har snålat, hyvlat, spart och gnetat i tio års tid nu, och det finns stora behov. Samtidigt har man inte kunnat erbjuda vettiga scheman och tillräckligt bra löner och arbetsförhållanden, utan det har strömmat över en väldig massa folk till den privata sektorn. Jag vet att det är svårt att rekrytera folk i dag till det ganska tunga arbetet inom t.ex. vården, och inom

barnomsorgen finns det många exempel på att det är svårt att rekrytera folk.

Detta har naturligtvis indirekt att göra med ekonomiska resurser, samtidigt som man inte kan blunda för att t.ex. vården har oerhört mycket att göra med att ta reda på de människor som slås ut från industrin, i en ganska inhuman produktionsprocess. Arbetsmiljöfrågorna har ju också regeringen själv sagt är viktiga, och vi vet att förtidspensionering och utslagning kostar enorma summor varje år.

Detta är en kretsgång som måste brytas, och det finns också ett ekonomiskt samband.

Jag får tacka Anne Wibble för att hon blandade sig i debatten. Hon åskådliggjorde på ett mycket enkelt sätt vad som sker om man håller kommunerna på sparlåga för länge. De borgerliga partierna, finansministern, vill att man från statens sida skall försöka begränsa bidragen och samtidigt pressa ner skatterna. Även ute i kommunerna kanske många borgerliga partier sitter och försöker pressa ner skatterna. Försöker man sänka skatterna blir det till sist så små resurser att det framtvings en privatisering av viktiga verksamheter som borde ligga i samhällets regi.

Det är då inte längre fråga om något slags ideologiskt hänsynstagande eller att man skall ta hänsyn till sådant som jag hoppas att finansministern och jag är överens om, nämligen att man skall ha en bred och rättvis fördelning av samhällets resurser och tjänster. Om det inte finns några pengar, kommer vi obönhörligen att få en privatisering vare sig vi vill det eller inte.

Anf. 6 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Det är inte bara tillgången på pengar utan kanske främst tillgången på arbetskraft som begränsar möjligheterna i dag, sade finansministern. Han sade vidare att ett slopande av lex Pysslingen inte skulle hjälpa i det läget.

Detta är faktiskt helt fel. Ett slopande av lex Pysslingen skulle hjälpa högst avsevärt. Vad skulle det innebära? Jo, det skulle innebära att det skulle finnas flera alternativa arbetsgivare och en chans för dem som så vill att starta egna daghem. Många kvinnor inom barnomsorgen vill göra det. Man skulle då få betydligt bättre möjligheter att behålla den personal som i dag finns. Den personalen är utbildad för och vill arbeta just med vård av barn.

Jag menar att det skulle bidra högst avsevärt till att avhjälpa de brister som finns i dag, om man tog och slopade lex Pysslingen. Jag vill därför upprepa min fråga till finansministern om regeringen är beredd att avskaffa den här lagen, som i praktiken förbjuder enskilda alternativ inom daghemsverksamheten.

Det skulle också ha det goda med sig – eftersom finansministern tar upp bristen på arbetskraft – att ett antal personer, förmodligen främst kvinnor, som i dag hindras från förvärvsarbete på grund av bristen på daghemsplatser får möjlighet att delta i förvärvsarbetet. Man skulle faktiskt få ut flera människor på arbetsmarknaden, och därmed något avhjälpa den arbetskraftsbrist som vi i dag har.

Jag vidhåller att frågan är högst motiverad, särskilt med hänsyn till det svar som finansministern gav. Jag vill gärna ha ett svar på frågan om regeringen är beredd att avskaffa lex Pysslingen.

Anf. 7 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag tycker inte, Hans Petersson, att vårt agerande under de gångna åren tyder på någon ensidig fixering vid lönerna, såsom det enda problemet när det gäller inflationen. Vid fyra tillfällen har vi haft prisstopp – som har varit både omfattande och långvariga – där vi genom regleringar direkt har hindrat företagen att höja priserna. Vi har gjort det i akt och mening att den vägen få utrymme för höjda reallöner och en uppbromsning av de nominella lönernas, penninglönernas, ökning.

Tyvärr måste vi konstatera att det inte har lyckats. Prisstoppen har inte fungerat på det sättet. Detta har naturligtvis gjort att när vi har släppt prisstoppen så har företagen försökt kompensera sig för den period då de hindrades från att höja priserna.

Vi har i hög grad intresserat oss för prissättningens betydelse. Nu vill vi, herr talman, ta ytterligare steg i den riktningen för att bl.a. bekämpa monopol och regleringar som driver upp priserna och hindrar en fri konkurrens. Vi skall minsann fortsätta att engagera den ekonomiska politiken och samhällets institutioner i en kamp mot inflationen.

Jag tycker inte heller att benämningen *sparlåga* är någon bra beskrivning av hur den kommunala elden brinner för närvarande. Som jag sade har kommunerna ökat antalet anställda med över 80 000 personer. Det tyder inte på att de har legat stilla. För närvarande expanderar den kommunala verksamheten i en takt på 2 % per år, om vi lägger ihop primärkommuner och landsting. Deras problem är i stället att de stöter i väggen i vad gäller tillgången på folk. Det gäller naturligtvis framför allt i storstadsområdena och i liknande områden, där vi i dag har en mycket stram arbetsmarknad med hög efterfrågan på arbetskraft, vilket i och för sig ses som ett positivt resultat av den förda politiken.

Till Anne Wibble kan jag svara: Nej, regeringen avser icke att upphäva den lagstiftning som nu gäller beträffande privat barnomsorg. Däremot tror jag att det är en självklarhet som Anne Wibble uttrycker att om man förbättrar lönerna, arbetsvillkoren och över huvud taget skapar bättre förhållanden för personalen inom ett visst område, så kommer man att suga till sig fler, och man kommer att kunna behålla dem som redan finns där. Men det finns ingenting som säger att inte detta kan åstadkommas även om det är kommunerna som driver barndaghemmen.

Anf. 8 HANS PETERSSON (vpk):

Finansministerns senaste svar var intressant. Han säger att man skall gå vidare med åtgärder mot monopol osv. Till detta är väl bara att säga att det är bra om man går vidare efter vissa framgångslinjer. Men jag tycker att man borde lägga på några extra kol när det gäller regionalpolitiken. Det är utan tvivel så att det innebär stora förluster för samhället att människor skall behöva strömma till redan överhettade regioner eller bli kvar i arbetslöshet i t.ex. Bergslagen, som jag kommer ifrån. Att tvingas flytta innebär att man får riva upp hela sitt sociala liv och lämna det sätt på vilket man är van att leva. En etableringsstyrning vore att välkomna, så att man fick tillbaka en del av produktionen till de gamla industriregionerna. Det finns områden där man har arbetskraft som inget hellre vill än sätta händerna i arbete.

Prot. 1988/89:14
25 oktober 1988

*Om skatten på bensin
för arbetsredskap*

Sedan detta med sparlåga. Man kan väl inte avskärma sig så från verkligheten att man låtsas att man inte känner till att tiden från 1976 och fram till ungefär 1986 innebar sparlåga för kommunerna och därmed mycket stora problem: nedskärningar av verksamheter, begränsningar i öppettider, sparsamhet med personal och mycket annat. Detta måste nu rättas till, om man vill komma tillbaka till den utveckling som man hade tidigare. Jag minns från en utfrågning inför finansutskottet i våras hur tunga socialdemokratiska företrädare för kommuner sade att regeringens indragningar sedan 1982 inneburit ungefär 5 kr. i kommunalskatt. Det sker inte utan att man begränsar verksamheten, finansministern. Man befinner sig faktiskt i verkligheten när man säger att kommunerna behöver en bättre utveckling än de har just nu. Jag tycker att de mycket stora vinster som har producerats under lång tid och som ser ut att fortsätta att produceras borde genom en offensiv skatte- eller investeringsstyrningspolitik komma den offentliga sektorn till del på olika sätt. Vi har lagt fram förslag om det, och jag hoppas att det kommer fram något sådant ur regeringens tänkande under hösten.

Andre vice talmannen anmälde att Anne Wibble anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1988/89:12 om skatten på bensin för arbetsredskap

Anf. 9 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig om jag är villig att nu omedelbart lägga fram förslag om att slopa skatten på miljövänlig bensin för arbetsredskap. Bakgrunden till interpellationen är de arbetsmiljöproblem som uppstår vid användning av vanlig motorbensin i bl.a. motorsågar.

Jag vill först erinra om att arbetsmarknadsministern den 22 mars i år till svar på en interpellation från Lennart Brunander angav att ett särskilt forskningsprojekt initierats för undersökning av olika bränslen för motorsågar. Projektet beräknades kunna vara färdigt i november i år. Därefter skulle ställning tas till vilka åtgärder som kan bli aktuella.

Det nämnda projektet har ännu inte avslutats. Det finns därför inte redan nu något tillräckligt underlag för att bedöma vilka skärpta krav som kan behövas vad gäller bränsle för t.ex. motorsågar. Givetvis är det mycket viktigt att de arbetsmiljöproblem som framkallas av olämpliga motorbränslen snabbt får sin lösning. Regeringen kommer att verka för att så blir fallet.

Men jag är inte övertygad om att en slopad skatt på nya arbetsmiljövänliga bränslen är den effektivaste och bästa metoden för att säkerställa en användning av sådant bränsle. Tidigare erfarenheter visar att skattesatsdifferencieringar oftast är ett mycket trubbigt instrument. Sådana åtgärder leder ofta till administrativa och kontrollmässiga problem. Även om man slopar skatten på miljövänligt bränsle skulle förmodligen priset på bränslet vara väsentligt högre än priset på vanlig bensin. Enligt min mening bör därför

enklare och effektivare åtgärder än en skattesänkning användas för att se till att miljövänliga bränslen för arbetsredskap kommer till allmän användning.

Prot. 1988/89:14
25 oktober 1988

*Om skatten på bensin
för arbetsredskap*

Anf. 10 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Orsaken till att jag tagit upp frågan är helt enkelt att arbetsmiljöproblemen vid användning av motorsåg och andra arbetsredskap ökar undan för undan, eftersom de bränslen som vi använder och har använt successivt har försämrats. Bakgrunden till denna utveckling har jag kort beskrivit i min fråga, nämligen hur man ur råoljan försöker få ut alltmer drivmedel. Då får man använda nya metoder, som gör att bränslet inte passar för den här typen av motorer.

Finansministern säger i sitt svar att det givetvis är "mycket viktigt att de arbetsmiljöproblem som framkallas av olämpliga motorbränslen snabbt får sin lösning. Regeringen kommer att verka för att så blir fallet."

Det är mycket bra. Frågan är bara: När, och hur? Några svar på dessa frågor får jag inte i dag.

Det är riktigt att jag ställde en fråga till arbetsmarknadsminister Ingela Thalén i våras och att hon då svarade att det pågående projektet skulle avslutas och att överväganden därefter skulle göras. Den fråga som jag har tagit upp nu har dock inget egentligt samband med det projektet annat än att det handlar om samma sak. Detta projekt går väl ut på att ta reda på hur ett bränsle av den här typen skall vara beskaffat samt pröva ett antal bränslen.

Min fråga gällde på vilket sätt vi kan stimulera människor som använder bränsle att i stället använda bättre bränslen. Frågan har aktualiserats av den anledningen att det vid kommande månadsskifte eller något senare kommer att lanseras ett nytt bränsle som fyller de krav som man rimligtvis kan ställa på ett nytt bränsle, som alltså inte medför de hälsorisker som dagens bränslen medför. Den som kör motorsåg utsätts ju för denna påverkan i princip hela dagen; man utsätts för ångor då man fyller dunken hemma, innan man går till skogen, man utsätts för ångor då man tankar motorsågen i skogen och dessutom hela tiden man arbetar. Frågan aktualiserades speciellt den gångna vintern då vi hade väldigt mycket snö. De som arbetade i skogen fick då gräva sig ner utefter trädet och såga längst ner. Då fick de stoppa ner huvudet i luften i gropen vid stammen, och den luften var inte alltför nyttig.

Problemen uppkommer emellertid inte bara då. De uppkommer över huvud taget då avgaser från motorsågen inte försvinner utan stannar runt om den som arbetar, t.ex. en varm dag. Jag har själv erfarenhet av detta, så jag vet hur detta fungerar.

Den enskilda individen borde naturligtvis själv först och främst vara intresserad av att skaffa sig det nya bränslet, men också samhället måste ha ett stort intresse av detta, eftersom arbetsmiljön framkallar besvär och sjukdomar. Det måste alltså vara ett samhällsintresse att förbättra den arbetsmiljö som de har som arbetar i dessa ångor. Mot den bakgrunden vore det bra om samhället stimulerade en övergång till andra bränslen genom att minska kostnaden för användningen av de nya bränslena. Då finns det större chans att fler, för att inte säga alla, kommer att använda det nya bränslet.

Nu säger finansministern att det finns andra, bättre och effektivare, system att ta till. Då är min fråga: Vad är detta? Vilka system är det? Jag är i och för

sig inte ovillig att diskutera andra och bättre sätt om det finns sådana. Presentera i så fall de nya systemen och tala om hur vi skall göra så att vi får en diskussion om saken. Så länge finansministern eller någon annan inte kommer med några andra förslag är det ju slopad skatt som vi har att diskutera. Därför vore det bra om finansministern kunde ompröva sitt ställningstagande och se om det inte vore möjligt att förbilliga bensinen genom att sänka skatten. Jag välkomnar gärna andra förslag också. Jag skulle dessutom gärna vilja få finansministerns synpunkter på de nya förslagen och besked om när vi kan få förslag från honom i denna fråga. Det är nämligen viktigt att introducera nya bränslen mycket snart. Huggningen pågår väl hela året, men den mest intensiva perioden är under vintern, och då är också bekymren störst.

Anf. 11 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag kan förstå om Lennart Brunander är otålig och vill att det här skall skyndas på, men jag tycker han begär för mycket när han kräver att jag nu omedelbart skall lägga fram förslag om att slopa skatten på miljövänlig bensin för arbetsredskap, innan vi ännu har fått något som helst underlag för att avgöra vilka bränslen som är arbetsmiljövänliga.

Vi skriver ännu oktober månad. Det forskningsprojekt som sattes i gång i våras skulle bli färdigt i november. Enligt vad som har upplysts mig har man inte ännu kommit så långt i försöken att man är beredd att säga att de bränslen som skulle ersätta bensin skulle vara helt ofarliga. Innan man är färdig med försöken vill man inte uttala sig om huruvida inte de nya bränslena i sin tur har arbetsmiljöproblem i släptåg.

Det gör att det är ganska fåfängt att i dag diskutera ens metoderna för att stimulera användningen av en viss typ av bränsle, innan vi vet riktigt vad det är fråga om, vilka definitioner det skall ha, vilka kemiska bestämmningar man skall göra av bränslet i fråga, osv.

Men jag kan försäkra att kommer det fram resultat som visar att vi har ersättningar för vanlig motorbensin som undanröjer de problem som för närvarande finns inom skogsbruket, så kommer vi att vidta åtgärder som inte bara skall göra det möjligt att använda sådana ersättningsbränslen utan också se till att de verkligen kommer till användning.

Anf. 12 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Finansministern säger att det inte är säkert att det nya bränsle som man får fram kommer att vara helt ofarligt. Jag tror inte heller man kan klara av att ta fram ett bränsle som är helt ofarligt, men det kommer att vara mycket bättre ur hälsosynpunkt än de bränslen vi har i dag. Det är ju det som är målsättningen, och det är det som projektet arbetar med.

Egentligen är det två problem här. Det ena är att ta fram ett nytt bränsle som fyller dessa krav. Det andra är att skapa ett system som stimulerar användningen av det. Man kan jobba parallellt på dem. För närvarande håller man på att ta fram, och har egentligen också fått fram, ett nytt bränsle. Däremot görs egentligen ingenting när det gäller stimulanser och möjligheterna att få människor att använda detta.

Finansministern säger att om det funnes kriterier så skulle han gärna lägga

fram förslag. Här finns ju ett förslag på hur detta bränsle skall se ut: det skall ha starkt sänkt blyhalt, egentligen inget bly alls, bensenhalten skall vara betydligt lägre, svavelhalten skall vara mycket låg och framför allt skall det ha ett lägre ångtryck, så att det inte förgasas lika lätt. Vidare skall det inte innehålla en massa krackade komponenter, och inte heller skall det innehålla alkoholer. Det är ett koncept på ett nytt bränsle som redan finns och som kommer att lanseras ganska snart, så det stämmer inte riktigt att det inte finns definierat. Det är också prövat.

Naturligtvis kan man inom projektet komma fram till att man behöver göra förändringar i det bränslet också, och då måste man naturligtvis ställa andra krav.

Min fråga är om inte finansministern vill medverka till att man samtidigt, parallellt, kan bli klar med ett stimulanssystem för att få en rivstart på användningen. Det skulle vara bra för dem som jobbar med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1988/89:27 om höjning av Sveriges kapitalinsats i Världsbanken (IBRD)

1988/89:29 om skattefrihet för vissa ersättningar från Österrike

1988/89:36 om ändring i luftfartslagen (1957:297)

1988/89:37 om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m.

1988/89:38 om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

1988/89:39 om miljöskatt på inrikes flygtrafik

1988/89:42 om vissa socialförsäkringsfrågor

1988/89:44 om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Bulgarien

1988/89:45 om höjning av ansvarsbeloppet vid trafikskador

1988/89:49 om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Indien

6 § Anmälades och bordlades

Redogörelse

1988/89:12 från svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling rörande församlingsmötena under tiden maj 1987 – januari 1988 (39:e sessionen)

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 21 oktober

1988/89:30 av *Lars Tobisson* (m) till finansministern om valutaregleringen:

Under senare år har vissa lättnader genomförts i den svenska valutaregleringen. Regeringen har dock hävdat – bl.a. i proposition 1987/88:134 om fortsatt valutareglering – att regleringens hårda kärna bör bestå. Därmed avses i första hand bankdepositioner och placeringar i räntebärande papper.

I samband med att frågan om Sveriges relationer till EG tilldragit sig ökat intresse har emellertid framträdande socialdemokrater visat öppenhet för att utvecklingen av en fri inre marknad i Europa kan framtvunga en längre gående avreglering av den svenska valutapolitiken än vad de annars tänkt. Det senaste exemplet är följande uttalande av planeringschefen i finansdepartementet Klas Eklund i Dagens Industri den 19 oktober: "Den s.k. hårda kärnan i valutaregleringen är kvar, men den är öppen för diskussion i samband med närmandet till EG." Finansministern har själv sedan förra årsskiftet gett liknande besked i tidningsintervjuer.

Ett fullständigt avskaffande av valutaregleringen skulle medföra en rad fördelar, bland vilka kan nämnas möjligheten att hålla en lägre räntenivå. Riksbanken har nyligen gett Världsbanken tillstånd att ta upp ett lån i svenska kronor på euromarknaden. Utfallet av detta praktiska experiment i avreglering blev en räntekostnad som med drygt en procentenhet underskred nivån på den inhemska marknaden.

Ett svenskt deltagande i utvecklingen mot fria kapitalrörelser över gränserna aktualiserar frågan om valutapolitisk regim. I ett uppmärksammat anförande den 18 oktober diskuterade riksbankschefen Bengt Dennis möjligheten av en anknytning till det europeiska monetära systemet (EMS). Han betonade då att en förutsättning är en sådan inflationsbekämpande politik att en fast växelkurs kan upprätthållas. Men detta gäller i princip även för nuvarande system med en valutakorg.

Utän tvivel är den jämfört med viktiga konkurrentländer snabba kostnadsstegringen i Sverige sedan länge ett problem. Men i årets finansplan fastslås att den alltför höga inflationstakten måste bringas ned. Och i den allmänpolitiska debatten talade sig finansministern varm för avreglering som ett sätt att stimulera ett ökat utbud i ekonomin. Därmed skulle de förutsättningar skapas som enligt riksbankschefen krävs för att en svensk anknytning till EMS skall få positiva effekter.

Mot denna bakgrund vill jag fråga finansministern:

1. Är finansministern beredd att medge att även vad som kallats valutaregleringens hårda kärna avvecklas?
2. Kan finansministern tänka sig en svensk anknytning till EMS?

1988/89:31 av *Ingemar Eliasson* (fp) till statsministern om flyktingpolitiken:

*Meddelande om
interpellationer*

Det öppna samhället har utmanats i flera avseenden under senare år. Den internationella terrorismen är en sådan företeelse. Den ständigt latent främlingsfientligheten är en annan. Det är en huvuduppgift för alla demokratiska krafter i vårt land att bemästra och bekämpa dessa och andra hot mot ett öppet och tolerant samhälle.

Lösningen på en lång rad av våra viktigaste samhällsproblem – inte minst miljöförstöringen – kräver internationellt samarbete. Hur vi utformar våra relationer till EG har en avgörande betydelse för vår ekonomiska framtid. Den svenska u-lands- och biståndspolitiken kan spela en viktig roll – framför allt för de fattiga människor vi söker hjälpa men också som opinionsbildande faktor i andra i-länder. Möten med människor från andra länder och kulturer vidgar våra perspektiv och berikar vårt samhälle.

Hur väl vi lyckas i dessa för vår framtid så viktiga frågorna beror i hög grad på om den grundläggande attityden hos folkflertalet är öppenhet och internationalism eller nationell självtillräcklighet.

Denna grundläggande frågeställning ställdes på sin spets i årets valrörelse. Folkomröstningen om flyktingmottagning i Sjöbo gällde huruvida kommunen skulle ta emot ett femtontal flyktingar. Svaret på frågan blev dess värre ett belägg för att den öppenhet, tolerans och internationalism vi tror vara en gemensam värdering inte alltid är en självklarhet.

I flyktingpolitiken testas de rika ländernas vilja att leva som de lär att ta det ansvar för jagade och förtryckta medmänniskor som den internationella solidariteten bjuder.

80-talets erfarenheter är nedslående. Under senare år har Västeuropa snarast kapprustat mot de asylsökande. I stället för att söka gemensamma lösningar har många länder reagerat genom att söka skjuta över ansvaret på andra. Nya restriktioner har införts. Generositeten har kommit i kläm. Nu som förr är det de fattiga länderna som får bära den helt dominerande delen av ansvaret för världens flyktingar.

Främlingsfientliga stämningar och organisationer har spritt sig i en rad västeuropeiska länder. Internationalismen har haft svårt att göra sig gällande. Sverige har, som sagt, inte lämnats opåverkat av denna utveckling. Det allvarligaste uttrycket på senare tid för sådana stämningar är resultatet av folkomröstningen i Sjöbo.

En generös invandrar- och flyktingpolitik har sannolikt fortfarande en stark folklig förankring i Sverige. Utbredningen av främlingsfientligheten skall inte överdrivas. Men mot bakgrund av de erfarenheter som har berörts, finns det starka skäl att överväga hur internationalism, generositet och öppenhet mot omvärlden ytterligare kan främjas. Vi behöver uppenbarligen nogsamt pröva hur vi ännu bättre än i dag skall kunna axla vårt gränslösa ansvar gentemot medmänniskor i andra länder.

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga statsministern:

1. Överväger regeringen några särskilda åtgärder för att långsiktigt motverka en främlingsfientlighet, som kan utgöra ett hot mot ett öppet och tolerant samhälle?
2. Avser regeringen att vidta några ytterligare åtgärder för att främja öppenhet och generositet gentemot invandrare och stärka asylsökandes rättssäkerhet i Sverige?
3. Avser regeringen att ta några internationella initiativ för att bidra till lösningar på världens flyktingproblem?

1988/89:32 av Ingemar Eliasson (fp) till statsrådet Anita Gradin om Sveriges förhållande till EG:

Riksdagen fattade i våras i bred enighet beslut om ett gemensamt förhållningssätt i överläggningar och förhandlingar med EG. Överenskomsten innebär att Sverige skall eftersträva full delaktighet i de fyra "friheter" som skall konstituera den s.k. inre marknaden. De mer än 300 punkter som upptas i EG:s vitbok om hur denna inre marknad skall skapas behandlas nu i rask takt av kommissionen och ministerrådet. Ett hundratal beslut har redan tagits. Det är därför möjligt för den svenska regeringen att nu fortlöpande pröva på vilket sätt svenska bestämmelser kan och bör förändras för att harmoniseras med EG:s regelsystem.

Några beslut inom EG av stor betydelse för svenska medborgare, företag, organisationer och myndigheter kan nämnas som exempel:

Beslut har nyligen fattats som innebär *liberalisering av kapitalströmmar*. Medborgarna inom EG kommer att ges frihet att göra bankdepositioner varhelst de vill. Det blir möjligt att t.ex. belåna fastighet i utländsk bank. Det ökar självfallet konkurrensen och pressar ner räntenivåerna till glädje för konsumenterna.

EG liberaliserar kapitalrörelserna lika mycket inom sig som mot omvärlden. Vi avgör därför själva i Sverige om vi vill uppnå likabehandling. Däremot krävs reciprocitet från EG:s sida t.ex. för rätt att etablera banker. Om inte EG:s banker får likabehandling här, så får inte heller svenska banker det i EG. Det kan komma att innebära att svenska banker expanderar från EG-länder för att betjäna sina kunder där.

Olika förslag till bättre *miljö- och arbetsmiljöpolitik* läggs fortlöpande fram inom EG. Det gäller t.ex. förslag om innehållsdeklaration och datummärkning av djurfoder, restriktioner för intensivt drivet jordbruk, utsläpp från förbränningsanläggningar, tillverkning och användning av det s.k. Sevesodirektivet etc. I de fall inte svenska bestämmelser redan är strängare, finns skäl att anpassa till EG:s nya normer. Oftast har Sverige redan infört mera långtgående bestämmelser. Det är emellertid angeläget att Sverige på olika vägar eftersträvar harmonisering av bestämmelser inom miljöpolitikens område utan att ge avkall på ambitionsnivån och att vi tillvaratar alla tillfällen att påskynda det internationella miljöarbetet.

Överenskommelse har vidare träffats inom EG om hur *upphandling inom offentliga sektorn* skall gå till.

EG-kommissionen skriver i en klausul om den nya upphandlingsförordningen, att endast företag med huvudkontor inom EG får delta i anbudsgivning, såvida icke särskilt avtal träffats med icke EG-land. Formuleringen kan möjligen ses som en "inbjudan" till reciprocitet med utanförstående länder. Det sker emellertid inte av sig självt. Det är av mycket stor vikt för svenskt näringsliv att kunna konkurrera på lika villkor om beställningar till offentliga institutioner inom EG.

EG-staterna har beslutat att ömsesidigt erkänna *examina* för utbildningar som är minst treåriga, i vissa fall med tillägg av språktest. Om arbetskraftens fria rörlighet skall bli en tillgång även för svenska medborgare är det angeläget att Sverige blir delaktigt i denna överenskommelse.

EG har också beslutat liberalisera den *yrkesmässiga vägtrafiken*. Det har långtgående konsekvenser för svenska konsumenter. Förslag har också framlagts om särskilda körkort för rätt att transportera farligt gods. Det finns risk för diskriminering av svenska medborgare om inte harmonisering av regler, examination och utbildning sker inom transportsektorn.

EG har antagit ett *skogspolitiskt program*, som enligt vissa uppgifter har som ett angivet syfte att reducera EG:s import av skogsprodukter. En icke ringa del av importen kommer från Sverige.

Dessa exempel räcker för att exemplifiera med vilken beslutsamhet som nu sammansmältningen av regelsystem inom EG bedrivs och vilka risker Sverige löper om vi avsiktligt eller oavsiktligt ställs utanför denna process.

Jag vill mot denna bakgrund fråga statsrådet Anita Gradin:

Vilka konkreta åtgärder till förändringar av svenska bestämmelser avser regeringen aktualisera med anledning av beslut som fattats inom EG sedan riksdagen i våras behandlade Sveriges förhållande till EG?

1988/89:33 av Kjell Nilsson (s) till arbetsmarknadsministern om arbetsorganisationens betydelse för arbetsmiljön:

En femtedel av alla arbetsolyckor och mer än hälften av alla anmälda arbetssjukdomsfall är belastningsskador. Anmälningarna av belastningssjukdomar ökar kraftigt. Skadorna kommer efter allt kortare tid och bland allt yngre anställda. Förtidspensionering till följd av arbetsrelaterade belastningsskador ökar oroväckande.

Det finns fler orsaker till belastningsskadorna. En är förekomsten av arbetsmoment med tunga lyft. I många fall finns tekniska hjälpmedel att tillgå men dessa används inte alltid i önskvärd utsträckning, ibland beroende på att de är hindrande i arbetet.

En annan orsak är att förekomsten av kortcykliga, monotona och ofta maskinstyrda arbeten snarare tycks öka än minska som en effekt av den ökade specialiseringen i arbetslivet. Det är en vanlig situation vid monteringsarbeten inom verkstadsindustrin. Andra verksamheter med högt uppdrivit tempo och ensidiga rörelser är berednings- och förpackningsmoment inom t.ex. livsmedelsindustrin.

Vi ser de här problemen inom hela arbetslivet. Belastningsskadorna kan orsaka mycket besvärliga och ofta invalidiserande tillstånd i skuldra och nacke där kvinnor tycks mer utsatta än män.

Belastningsproblemen har både en fysisk och en arbetsorganisatorisk sida. Det räcker ofta inte med tekniska hjälpmedel för att komma till rätta med problemen utan de berör också arbetsorganisationen i vidaste mening. Det kan innebära sådant som arbetsutvidgning, arbetsrotation, annorlunda arbetstider och löneformer.

Frågan om arbetsorganisation och belastningsskador ligger således nära varandra. Arbetsorganisationen måste förändras om det över huvud taget skall gå att i framtiden rekrytera människor till många typer av arbeten.

I olika undersökningar av arbetsskador och olycksfall i arbetet har man konstaterat att den yttersta orsaken i många fall är att hänföra till brister i arbetsorganisationen.

I regeringsförklaringen aviseras en kommission för att göra särskilda insatser för de 400 000 mest utsatta arbetena.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Hur kommer man i den aviserade kommissionens arbete att beakta arbetsorganisationens betydelse för att få till stånd säkrare och mindre ohälsosamma arbetsplatser?

1988/89:34 av Anita Johansson (s) till arbetsmarknadsministern om åtgärder mot belastningsskador bland vårdpersonal:

Mellan 1977 och 1987 ökade antalet arbetsskador med 48 %, och under perioden 1982–1987 ökade antalet arbetsolycksfall med 36 %.

Hittills i år har ca 224 000 anmälningar om arbetsskada gjorts, och antalet arbetsskadeärenden ligger kring 98 000. 336 500 människor är förtidspensionerade. 41 % av alla som nyligen beviljats förtidspension blev pensionerade på grund av sjukdomar i rörelseorganen. 28 % av all sjukfrånvaro härrörde också från detta.

Dessa siffror talar sitt tydliga språk. Men mer tydligt skulle de människor som siffrorna gäller kunna berätta om sin situation. Det krävs en radikal förändring och förbättring av förhållandena på de arbetsplatser där så många har slitits ut och pensionerats i förtid.

Samtidigt som fler människor än tidigare har arbete, och arbetslösheten blir lägre, ökar antalet arbetsskador. Detsamma gäller sjukdomar vållade i arbetet.

Nästan två tredjedelar av alla arbetsolyckor orsakas av belastnings- och fallolyckor, skador av hanterat föremål och kontakter med rörliga maskindelar. Mer än hälften av de anmälda arbetssjukdomarna har kommit av skadlig belastning. Det handlar om ansträngande och ensidiga arbetsställningar och rörelser.

Det är med andra ord belastningssjukdomar som hör till de vanligaste arbetssjukdomarna. Därefter kommer de som orsakats av olika slag av kemiska produkter.

Inom sjukvården är också belastningsskador den vanligaste orsaken till de anmälda arbetssjukdomarna. Till de kroppsdelar som är mest utsatta hör nacke och rygg, men även händer, fingrar, axlar och armar drabbas.

Belastningsskadorna är åldersbetingade. De flesta anmälda arbetssjukdomarna inträffar hos personer i ålderskategorin 35 till 49 år.

Men vad som är så alarmerande är att även de mycket unga kvinnorna numera tillhör de belastningsskadade. Det hänger i många fall samman med den pressade arbetssituation som råder på många vårdinstitutioner. När det blir ont om personal i ett arbetslag tvingas man ofta ensam genomföra besvärliga lyft av patienter där man normalt behöver vara två. Många institutioner är inrymda i gamla och slitna lokaler, vilket ytterligare försvårar ett rationellt och för personalen mindre riskfyllt arbete.

Det är angeläget att den i regeringsförklaringen aviserade arbetsmiljökommissionen får närmare direktiv att behandla de här berörda problemen samt att lägga fram förslag till verksamma åtgärder för en lösning.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att avhjälpa de problem som är förknippade med belastningsskador bland vårdpersonal?

På vilket sätt skall arbetsmiljökommissionen angripa problemen?

1988/89:35 av *Bengt-Ola Rytter* (s) till arbetsmarknadsministern om förebyggande skyddsarbete inom högriskyrken:

Arbetsmiljöverksamheten enligt lagstiftningen utgår från samverkansprincipen när det gäller förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Partssamarbetet i dessa frågor vilar därutöver ofta på bestämmelser i ett mellan parterna träffat kollektivavtal. De grundläggande utgångspunkterna i båda fallen är hur säkerhetsarbetet skall kunna anordnas och hur hälsoaspekterna för de anställda skall kunna beaktas så tidigt som möjligt.

Möjligheterna att utöva medbestämmande om arbetsmiljöns utformning är ofta förknippad med bl.a. det sätt på vilket man är anställd. Förutsättningarna för ett effektivare samarbete i arbetsmiljöfrågor måste kunna öka om de anställda har en fast anknytning till en arbetsgivare eller ett visst företag.

I högriskyrken, t.ex. de som finns i byggbranschen, måste de organisatoriska aspekterna på arbetsmiljöverksamheten anses vara viktigare än annars. En väl utbyggd skyddsorganisation i företagen måste också kunna underlätta för tillsynsmyndigheterna på arbetsmiljöområdet att finna nya och bättre vägar för att komma till rätta med t.ex. problemen med belastningsskador.

För att företagshälsovården skall kunna spela den viktiga roll den har förutsättningar för är det angeläget att fler företag ansluter sig till denna verksamhet. De insatser som företagshälsovården kan göra är också beroende av hur samarbetet mellan arbetsgivare och arbetstagare är organiserat i företagen och hur det fungerar.

Ett generellt problem är dessutom de bristande finansiella resurserna hos yrkesinspektionen.

Mot bakgrund av det anförda vill jag ställa följande frågor:

1. Vilka planer har arbetsmarknadsministern på att i den aviserade arbetsmiljökommissionen initiera arbetsmiljöforskning av betydelse för ett effektivare förebyggande skyddsarbete inom högriskyrkena?
2. Vilka andra åtgärder planerar arbetsmarknadsministern för att eliminera skaderiskerna i dessa speciella yrkesområden?

Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 21 oktober

1988/89:133 av *Charlotte Branting* (fp) till statsrådet Margot Wallström om kvinnornas arbetssituation inom den kommunala sektorn:

”Kommuner och landsting har världens jämställdhetschans”, säger Anna Hedborg i senaste numret av KTK rapport. Det handlar om att ta kvinnojobben på allvar, göra dem till riktiga arbeten med utvecklad arbetsorganisation, utvecklings- och karriärmöjligheter.

Jag vill därför fråga om statsrådet avser att ta några initiativ för att förbättra kvinnornas arbetssituation inom den kommunala sektorn?

1988/89:134 av *Bengt Harding Olson* (fp) till statsrådet Georg Andersson om flyktingförläggningen i Tyringe:

Vår flyktingpolitik bygger på att hela flyktingverksamhetens samtliga funktioner fungerar i hela landet.

En nyckelroll spelar våra flyktingsslussar och utredningsföreläggningar som har till uppgift att bistå flyktingarna under den viktiga men svåra tiden för utredning av asylfrågan.

I Kristianstads län finns en enda utredningsföreläggning. Denna anläggning, belägen i Tyringe, är väl utrustad och drivs i ambitiösa former med beaktande av flyktingarnas behov och samhällets krav. Rykten cirkulerar nu om att denna föreläggning skall nedläggas.

Min fråga blir därför:

Är invandrarministern beredd att vidta åtgärder för att säkra föreläggningens fortbestånd?

1988/89:135 av *Ann-Cathrine Haglund* (m) till statsrådet Bengt Göransson om skolgången för barnen i Drevdagen:

Länsskolnämnden i Kopparbergs län har i dagarna beslutat att föräldrarna till eleverna vid den vid det här laget riksbekanta skolan i Drevdagen skall tvingas skicka sina barn till Idre.

I mer än fem år har föräldrarna till de skolpliktiga barnen i Drevdagen fört sin kamp mot myndigheterna.

Med länsskolnämndens beslut och föräldrarnas deklarerade vägran att medverka till skolgång i Idre ställs nu frågan på sin spets. Föräldrarnas beslutsamhet understryks av deras beslut att inställa den undervisning de hittills själva organiserat för sina barn utan stöd från myndigheterna.

Situationen framstår som än mer absurd eftersom kommunen faktiskt erhåller bidrag även för elever som ej deltar i undervisningen.

Vilka åtgärder är skolministern beredd att vidta så att skolgången för barnen i Drevdagen kan lösas på ett även för föräldrarna acceptabelt sätt?

1988/89:136 av *Erling Bager* (fp) till statsrådet Georg Andersson om asylrätten för flyktingar från Libanon:

Prot. 1988/89:14
25 oktober 1988

Meddelande om frågor

I november 1984 kom den statslöse palestiniern Sami Helmi El Sharif till Sverige. Han kom hit från södra Libanon där han hade vistats i flyktinglägret Bourg El Shamali. Under de oroligheter som råder i Libanon mellan olika grupper sökte Sami El Sharif som många andra människor sig till en milisgrupp. Sami El Sharif tröttnade på situationen och stridigheterna i Libanon och sökte sig till Sverige. Den 21 mars 1988 beslöt regeringen att Sami El Sharif efter 4 års väntan på uppehållstillstånd skulle utvisas. Trots att ansökan om verkställighetshinder gjorts enligt utlänningslagen riskerar Sami att utvisas till Libanon. Detta är något som Sami givetvis fruktar oerhört. Dels har han inget att återvända till, flyktinglägret Bourg El Shamali är jämnat med marken, dels har han inga anhöriga eller släktingar kvar i Libanon. Men vad ännu värre är, Sami har tagit ställning mellan olika milisgrupper i dessa stridigheter. Han riskerar givetvis allvarlig förföljelse och sitt liv, om han nu tvingas tillbaka till dagens Libanon, vilket är oerhört lätt att förstå. Det är framför allt syriska styrkor och Amals styrkor han riskerar att bli utsatt för. Från svensk utgångspunkt måste det vara viktigt att veta om det finns några omständigheter som kan motivera att en statslös person som tillhört en milisgrupp kan sändas tillbaka till Libanon.

Anser statsrådet att situationen i Libanon i dag är sådan att man kan utvisa människor som tidigare varit boende där som statslösa?

1988/89:137 av *Per Gahrton* (mp) till socialministern om alkoholpriserna vid en harmonisering till EG:

I en intervju i Arbetet den 21 oktober svarar näringsutskottets ordförande Lennart Pettersson (s) på en fråga om den drastiska sänkning av alkoholpriserna som måste följa med en EG-harmonisering: "Det är väl ett litet problem eller inget problem alls." I själva verket inser varje person med minsta kännedom om den svenska alkoholpolitiken att en plötslig prissänkning med 40–50 % skulle få katastrofala sociala följder.

Därför vill jag fråga socialministern:

Anser socialministern att prissänkning som effekt av smyganslutningen till EG över huvud taget är acceptabel?

den 24 oktober

1988/89:138 av *Oskar Lindkvist* (s) till statsrådet Bengt Göransson om TV-sändningarna från ishockey-VM nästa år:

Den uppgörelse som TV 3 träffat med ägaren till TV-rättigheterna av sändningen av nästa års ishockey-VM från Globen har upprört många och mottagits med irritation och besvikelse av det idrottsintresserade Sverige. Tyvärr är det inte första gången Sveriges Television dragit det kortaste strået när det gäller sändningar av publikdragande arrangemang.

Det har med rätta sagts att vi fått en ny mediasituation och att det som nu

Prot. 1988/89:14
25 oktober 1988

Meddelande om frågor

hänt med sändningsrätten från VM är någonting som vi kommer att få vänja oss vid. Emellertid finns all anledning att noga överväga det inträffade och vidta åtgärder i avsikt att motverka att kommande arrangemang undandras en stor och intresserad TV-publik.

Jag vill mot bakgrund av det nu anförda ställa följande fråga till statsrådet Göransson:

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta så att också Sveriges Television kan sända matcher från ishockey-VM nästa år?

1988/89:139 av *Lola Björkquist* (fp) till utrikesministern om den kurdiska befolkningen i Irak:

Den 16 mars i år drabbades den kurdiska befolkningen i staden Halabja i Irak av flera giftgasanfall. Det blev en stark reaktion världen över mot att den irakiska regimen hade använt kemiska stridsmedel.

I Linköping ville vi ta vårt ansvar. Det bildades en grupp på initiativ av irakiska kurder. Den fick namnet Halabja-solidaritet. Samtliga politiska partier i Linköpings kommunfullmäktige, Rädda barnen och FN-föreningen skrev under ett upprop. Även Amnesty och Röda korset deltar i arbetet. Halabja-solidaritet har på olika sätt försökt bilda opinion för att få slut på utrotningskriget mot det kurdiska folket.

Giftgasanfallet den 16 mars har följts av flera. Efter vapenvilan den 19 augusti mellan Iran och Irak har situationen för kurderna blivit än värre. I de fredssamtal som pågår måste även kurdfrågan komma in.

Massmedia, Röda korsets generalsekreterare och andra har försökt väcka vår vrede mot det orättfärdiga som nu sker. Från regeringens företrädare har det varit ovanligt tyst.

Avser regeringen att vidta några åtgärder med anledning av det kurdiska folkets utsatta situation?

den 25 oktober

1988/89:140 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till försvarsministern om ubåtsexporten:

Den 20 oktober 1988 erhöll undertecknad ett positivt svar från statsrådet Roine Carlsson att Kockums Marine AB i Malmö inom överskådlig framtid skall vara huvudleverantör av ubåtar till den svenska marinen.

Tyvärr valde statsrådet att inte svara på en följdfråga som ställdes under frågedebatten, nämligen om statsrådet även fortsättningsvis skulle stödja Kockums Marine AB i företagets strävan att kunna exportera ubåtar och ubåtskunnande.

Är statsrådet beredd medverka till att Kockums Marine AB i Malmö även framöver, som fallet varit med Australienorden, kan exportera ubåtar och ubåtskunnande?

1988/89:141 av *Eva Goës* (mp) till miljö- och energiministern om återvinningen av papper:

Prot. 1988/89:14
25 oktober 1988

Meddelande om frågor

Återvinning av papper innebär att energi och råvaror sparas. En gymnasieklass, Sh3, från Tensta ville därför samla in papper i skolan och gjorde i ordning ett källarutrymme för detta. När allt var klart fick de emellertid beskedet att det var olönsamt att samla in papper. Eleverna blev besvikna och började forska i "pappersdjungeln". De kom fram till att ingen skola i Stockholm samlade in papper, ej heller andra skolor i landet utom med vissa undantag. Däremot fick de reda på att ett pappersbruk köpte återvinningspapper från *Tyskland!*

Eleverna har i skolundervisningen uppmanats att bli "miljönärer" men klarar inte av det i praktiken. Detta är alarmerande. Dessutom får de dubbla budskap, vilket minskar tron på viljan att rädda miljön. T.ex. bränns allt papper från Stockholm som är osorterat, även hushållens. Det går till Högdalen. Riksdagen beslutade 1975 att hushållens tidningar och tidskrifter skall återanvändas som fiberråvara i pappersindustrin och inte brännas för att utvinna värmeenergi.

Vad ämnar Birgitta Dahl göra för att förverkliga beslutet om att återvinningspapper skall gå till fiberråvara, och hur skall skolorna kunna bli delaktiga, så att eleverna kan bli goda konsumenter och miljövårdare?

1988/89:142 av *Anders Björck* (m) till kommunikationsministern om bättre regularitet i Linjeflygs flygningar:

Svenska staten har en stor ägarandel i Linjeflyg. Statsmakterna har gett Linjeflyg företrädesrättigheter på en stor del av den svenska inrikestrafiken.

I betydande utsträckning klarar Linjeflyg i dag inte av sina uppgifter. Antalet inställda flygningar och förseningar är oacceptabelt många. Genom monopolställningen är en hälsosam konkurrens som skulle ge flygpassagerarna alternativ inte tillåten.

Avser statsrådet att vidta några åtgärder för att få Linjeflyg att fungera tillfredsställande vad gäller regulariteten i flygningarna?

1988/89:143 av *Carl G Nilsson* (m) till kommunikationsministern om upphandlingen av regional och lokal kollektivtrafik:

Upphandling enligt de nya riktlinjerna för regional och lokal kollektivtrafik har hittills medfört besparingar på ca 40 milj. kr. Trafik i kommuners regi har i flera fall tvingats till avsevärt lägre kostnader än vad som gällt före anbudsfordfarande. Trots detta har andra, företrädesvis, privata alternativ erbjudits till ännu lägre kostnader. I t.ex. Jönköpings och Östergötlands län har ändock trafikhuvudmännen slutit avtal med den dyrare kommuntrafiken med hänvisning till att differensen mellan buden varit för små.

Oklart formulerade beslutsmotiv av denna innebörd kan användas för att slå vakt om trafik i kommunal regi till högre kostnader.

Mot denna bakgrund frågar jag kommunikationsministern:

Avser statsrådet att rekommendera trafikhuvudmännen att vid upphandling då lika kvalitet och volym gäller välja lägsta anbud?

Prot. 1988/89:14
25 oktober 1988

Meddelande om frågor

1988/89:144 av *Annika Åhnberg* (vpk) till statsrådet Lena Hjelm-Wallén om katastrofbistånd åt Nicaragua:

Den nicaraguanska revolutionen har fött ett hopp hos förtryckta människor över hela världen. Ett litet fattigt land har frigjort sig från fåtalsvälde och stormaktsberoende. Tyvärr motarbetas Nicaragua framför allt av USA, som sedan slutet av 1981 för ett krig mot Nicaragua genom ombud. Detta krig har slagit sönder landets ekonomi. Bristen på tekniska hjälpmedel, energi och drivmedel är stor. 26 000 människor har dödats i detta krig.

Flera hundratusen människor har tvingats lämna sina hem på grund av kriget.

Nu har dessutom Nicaragua drabbats av en orkan, vars skadeverkningar är katastrofala. Landets regering har vädjat om internationell hjälp.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga biståndsministern:

Vilka extra stödinsatser avser regeringen att göra med anledning av den inträffade naturkatastrofen i Nicaragua?

1988/89:145 av *Paul Lestander* (vpk) till finansministern om skatten på inkomst av kottplockning:

Våren 1988 togs ett beslut i riksdagen om skattefrihet när det gäller kottplockning upp till ett sammanlagt försäljningsbelopp om 5 000 kr. för varje plockare.

Något regeringsförslag om en lag baserad på detta riksdagsbeslut har ännu inte lagts fram.

Mot bakgrund av detta frågar jag finansministern:

När kommer en proposition med ett sådant lagförslag att föreläggas riksdagen?

1988/89:146 av *Elisabeth Persson* (vpk) till socialministern om åtgärder för att minska antalet aborter bland tonåringar:

Alltsedan den fria aborträtten infördes 1975 har antalet aborter bland tonårsflickor varit relativt oförändrat. Nu kommer emellertid uppgifter som visar att antalet tonårsaborter ökar markant.

Samhället har ett stort ansvar för att unga kvinnor kan få tillgång till sådan preventivmedelsrådgivning och samlevnadsundervisning att de kan undvika graviditet och slippa genomgå abort.

En särskilt anpassad preventivmedelsrådgivning måste finnas för alla ungdomar. Den skall vara lättillgänglig och kostnadsfri. Uppgifter om att tonårsaborterna ökar kan tyda på att preventivmedelsrådgivningen försämrats.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga socialministern:

Har socialministern förslag på åtgärder för att minska antalet tonårsaborter?

1988/89:147 av *Gudrun Schyman* (vpk) till socialministern om bidrag till kvicksilverförgiftade tandvårdspatienter:

Under den senaste femårsperioden har det skett en attitydförändring beträffande amalgamfrågan. Från att ha betraktat amalgam som ett sällsynt stabilt och utmärkt tandfyllnadsmaterial är nu många experter eniga om att detta material icke är lämpligt och att det snarast bör ersättas med något annat.

Sambandet mellan amalgam och kvicksilverförgiftning har erkänts. Trots denna omvärdering är det fortfarande patienten själv som tvingas analysera sina symtom, ställa sin diagnos, bekosta en dyr provtagning och ofta även behandlingen/saneringen.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga socialministern:

Är socialministern beredd att vidta åtgärder för att få en snabb lösning av ersättningsfrågan för kvicksilverförgiftade tandvårdspatienter?

1988/89:148 av *Berndt Ekholm* (s) till kommunikationsministern om anlitan-
de av järnväg för transport av post:

Postverket har sedan en tid tillbaka börjat överföra viss postbefordran av brev från järnväg till flyg eller lastbil. Vid järnvägstransport sker också i stor utsträckning sortering under resans gång. Vid transport med flyg eller lastbil sker sorteringen i stället som regel först vid framkomsten. Det senaste fallet gäller indragning av viss järnvägspost från Stockholm till Göteborgs innerstad. Överflyttning har skett till flyg. I det här fallet har konsekvensen hitintills inneburit en sämre service. En stor andel brev kommer inte fram till dagen därpå.

Det här är en oroande utveckling, inte bara vad gäller servicen utan också avseende järnvägens fortsatta utveckling. Det blir särskilt uppenbart mot bakgrund av det senaste trafikpolitiska beslutet, som innebar en utökad satsning på järnvägstrafiken.

Är kommunikationsministern beredd att vidta åtgärder för att medverka till att post som i dag transporteras med flyg resp. lastbil återförs till järnväg och att förhindra en fortsatt negativ utveckling för järnvägsposten?

1988/89:149 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern om den rättspsykiatriska verksamheten:

Den rättspsykiatriska organisationen har i många år haft en bekymmersam situation med resursbrist, rekryteringssvårigheter och långa väntetider. 1981 överlämnades till regeringen ett förslag om överförande av den rättspsykiatriska organisationen till landstingen. Förhandlingsnämnden inledde 1985 förhandlingar med landstingen, som ännu inte tycks ha lett till något resultat. En proposition om rättspsykiatrisk regionvård har aviserats till juni 1988 men tycks ännu inte ha kommit.

Jag vill därför fråga socialministern vad regeringen avser göra för att snabbt komma till rätta med de rådande missförhållandena inom rättspsykiatrin.

Prot. 1988/89:14
25 oktober 1988

1988/89:150 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern om allmän hälsoundersökning med mammografi:

Meddelande om frågor

År 1985 redovisades en omfattande svensk undersökning över värdet av mammografi. Detta ledde till att socialstyrelsen 1986 utfärdade allmänna råd med rekommendation om införande av hälsoundersökning med mammografi för kvinnor i åldersgruppen 40–74 år. Genomförandet har gått långsamt, och socialstyrelsen har senare meddelat att kvinnor i åldersgruppen 50–69 år bör komma i fråga i första hand. Nu har en ny svensk undersökning redovisats från Malmö vilken visar att kvinnor över 55 år har nytta av mammografi. Däremot gagnas inte yngre kvinnor. Undersökningens resultat har vållat en debatt av vilken man kan utläsa att det finns landsting som nu inte längre avser att införa allmän hälsoundersökning med mammografi.

Jag vill därför fråga socialministern:

Avser regeringen att vidta några åtgärder beträffande allmän hälsoundersökning med mammografi?

1988/89:151 av *Anders Castberger* (fp) till miljö- och energiministern om premien för skrotning av bilar:

Enligt uppgifter i massmedia har antalet bilvrak i naturen ökat sedan ett par år tillbaka. Den mycket begränsade höjning av skrotningspremien som genomförts tycks inte ha haft någon effekt. Folkpartiet föreslog i våras en ytterligare kraftig höjning av premien till 1 500 kr.

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga miljö- och energiministern:

Avser regeringen att snarast höja skrotningspremien ytterligare?

1988/89:152 av *Ingela Mårtensson* (fp) till civilministern om utbildningen för att utreda asylärenden:

De långa väntetiderna för asylsökanden är ett stort problem inte minst för de sökande. För att kapa köerna har bl.a. polisen i Göteborg beslutat tvångskommendera personal att utreda asylärenden.

Jag vill fråga civilminister Bengt K Å Johansson:

Ges de tvångskommenderade poliserna erforderlig utbildning för att utreda asylärenden?

1988/89:153 av *Ulla Pettersson* (s) till jordbruksministern om regionalt inflytande på beslut om inplantering av vilt:

Enligt jaktstadgan kan vissa typer av vilt fritt förflyttas och utplanteras i olika delar av landet.

En debatt om eventuell inplantering av rådjur pågår sedan en tid på Gotland. Länet är, på grund av sitt läge, dels mindre utsatt för påverkan utifrån på fauna och flora, dels lättare att "bevara" från sådan påverkan om möjlighet ges. Jakten på Gotland har inte hittills representerat något större ekonomiskt värde, men väl en utbredd och omtyckt sysselsättning bland befolkningen.

I den debatt som pågår har starka skäl framförts mot en inplantering. Ingen möjlighet finns i dag för regionalt inflytande i frågan.

Prot. 1988/89: 14
25 oktober 1988

Är jordbruksministern beredd att medverka till en sådan ändring i bestämmelserna att det blir möjligt för kommun eller länsstyrelse att få inflytande över viltinplantering där så är möjligt?

Meddelande om frågor

9 § Kammaren åtskildes kl. 15.40.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Gunborg Apelgren